

Siste dagers heldige

Roman, Aschehoug 1999

Thomas Hylland Eriksen

Teksten nedenfor er et utdrag fra min første roman, en uren og mangfoldig bok som fikk blandet mottagelse av kritikerne. Flere ble aggressive. Noen ble irriterte. Andre likte den. Med unntak for aggresjonen, var dette ventet, selv om jeg naturligvis -- i likhet med alle andre forfattere -- hadde håpet på stående applaus fra en samlet offentlighet. Boken er hybrid både i sin tematikk og i sin form. For det meste er den ikke "godt skrevet". Den foregir heller ikke å trenge inn i den enkeltes sjeleliv. Den har ingen hovedperson (med mulig unntak for K., mannen som fører en indre monolog nedenfor). Den virvler opp et kaleidoskop av temaer som kjennetegnet det sene tyvende århundre: datamaskiner, nihilisme, informasjonsflom, kjærlighetssavn... Den handler om Norge, om India, om for mye kompleksitet av den gale typen og for lite enkelhet av den riktige. Dette er ikke psykologisk realisme, men sosiologisk surrealisme, en fin-de-siècle-elegi med lykkelig utgang -- om ikke akkurat av Hollywood-typen. Utdraget nedenfor utmerker seg ved at det står nøyaktig midt i boken.

9

Jeg har bæret flytoalettet med et nytt besøk, denne gangen for å barbere meg, vaske meg på utsatte steder og gni litt deodorant der konvensjonen tilsier at man skal gjøre det – to strøk under høyre armhule og tre under venstre; jeg er nemlig kjevhendt og svetter mest under venstre arm. Min eneste mulighet til å skaffe meg ekstra gatetroverdighet som undertrykt minoritetsmedlem ligger i min venstrehendthet, og verdens tekniske innretninger er selvfølgelig skapt for de høyrehendte – fra dashbord til datamus og potetskrellere; et av de mest talende eksemplene er det

halvautomatiske geværet SA-80, som en lidelsesfelle ble tvunget til å bruke i det militære. Det er konstruert slik at når en kjevhendt skyter med det, spytter det brukte patroner med stor hastighet rett inn i hans høyre øye. Nåvel. Til saken. Klokken er to dansk tid, halv syv i Delhi. Inntil jeg fylte tredve, hadde jeg et udelt lystbetont forhold til besøk på badet med den hensikt å barbere meg, pusse tennene, klippe tåneglene, skylle bort kroppens slagg. Nå er det bare såvidt jeg gidder å barbere meg, og jeg gjør det slett ikke hver dag, men til gjengjeld har jeg gått tilbake til høvel og barbersåpe. But seriously. Jeg skal skjerpe meg nå, jeg skal stokke kortene riktig denne gangen.

Min tilbaketrekning fra akademia og fra det offentlige liv overhodet, om et så pretensiøst begrep kan tillates – for jeg vet meget vel at min tidligere deltagelse var beskjeden, om stundom viktig iallfall for meg selv og mine nærmeste – begynte ved en tildragelse så liten at andre kanskje ikke ville ha festet seg ved den. Ja, ikke jeg selv heller, hadde den kommet ti eller fem år tidligere. Men den fikk en kraftig orkestrert metonymisk klangbunn, den ble et pars pro toto-symbol på et mønster jeg plutselig innså at jeg hadde viklet meg langt inn i uten å ane uråd. Jeg kjente at jeg mista kontrollen over tilværelsen, som en bejublet modernistisk forfatter kanskje ville ha uttrykt det for et par tiår siden, før han oppdaget at riksmålsformer var blitt stuerene i det postmoderne og verdiløse Norges litterære etablissement. Han var i det minste tidsmessig, verre var det på denne tiden med de overvintrede sosialistene som fremdeles svermet for det gamle industrisamfunnet og en verden som klarte seg uten Oslo; ulykkelig rotløse svermere eller avdankede voldsromantikere som hatet seg selv for at de levde i byen de foraktet, og som hevnet seg ved å skrive pessimistiske og tidvis apokalyptiske tekster. Noen av dem var riktig gode, ingen grunn til at de ikke skulle være det, *Voyage au bout de la nuit* er en førsteklases fascistisk roman.

Nåvel. Jeg var som sedvanlig på vei til jobb i min praktiske lille bil, jeg har alltid eid små biler, jeg er altfor mye freudianer til at jeg kunne ha beholdt selvrespekten om jeg gikk opp et par størrelser. Det var en oktoberdag, den første virkelig skjebnetunge, dystre høstdagen det året. Det hadde vært en sjelden, subtropisk sommer og en klar, tørr september, jeg var fremdeles opptint og hadde fargerester i fjeset. Nå begynte høstens elendighet langsomt å tappe meg for varme, og jeg vred en liten spak til høyre for rattet for å aktivere vindusviskeren. Den nølte! Viskeren beveget seg, og med tiden tilbakela den sin tilmålte strekning, men den gikk ikke jevnt og glatt som den pleide, men hakkete og – ja – nølende. Umiddelbart forsøkte jeg en annen metode, for jeg tilhørte dem som trykker og vrir på alle instrumenter før de er villige til å gi opp eller konsultere bruksanvisningen. I stedet for å vri, dyttet jeg spaken bort fra meg selv. Denne bevegelsen skulle normalt produsere en sprut spylevæske og tre raske drag over frontruten. Ingenting skjedde. Nå hadde jeg plutselig et dobbelt problem, innså jeg idet jeg svingte ut på Ringveien. Vindusviskeren vegret seg, og vindusspyleren streiket.

På kontoret gikk jeg som vanlig gjennom mine søvngjengeraktige rutiner, fremdeles hadde jeg ikke forstått den dypere betydningen av det inntrufne. Jeg hilste vennlig på dem jeg traff i korridoren og utvekslet noen likegyldige fraser med kolleger og kontorpersonale, veiledet en hovedfagsstudent som var i full sving med en kvantitativ analyse av språkbruken i mediedekningen av den norske kongefamiliens private og offentlige virksomhet, besvarte eposten og min papirbaserte korrespondanse, drakk kaffe, røykte og tok telefonen fem-seks ganger. Selv ringte jeg faktisk også et par steder. Jeg rakk å lese en aviskronikk om den visstnok opprivende stadionskandalen, en avisforside som skrek på bokstavrim at "DASSPAPIR blir DYRERE for DEG!", en kommentar om marginalskatten og en notis om at verdens samlede reklamebudsjett nå var oppe i 3045 milliarder kroner; og fylte til alt overmål ut et femten siders

selvevalueringskjema, riktignok etter fire purringer fra Universitetets gravitasjonssentrum og kongekammer, altså dens sentrale administrasjon.

Jeg skrev og leste fremdeles mye på denne tiden. Jeg leste til og med når jeg gikk opp trappene til kontoret, men bare for å fylle mellomrommene, ikke for å tilegne meg noe spesielt. Det var derfor jeg røykte, drakk og arbeidet meg halvt ihjel. For å holde varmen i et kaldt land, og for å fylle mellomrommene. Jeg kunne ha blitt den perfekte postmoderne konsument, som forbrukte åtte-ni ulike typer produkter samtidig, hadde jeg bare hatt litt varmere følelser for massekulturens konkretiserte uttrykk i den mekaniske reproduksjonens tidsalder.

Det var på hjemveien at det langsomt begynte å gå opp for meg at jeg hadde nådd et kritisk punkt i livet. Jeg hadde nemlig stanset på bensinstasjonen i Sognsveien, undersøkt nivået på spylevæsken og skiftet pusseblader på vindusviskerne. Fremdeles var bilen i ulage. Jeg ante ikke hvorfor; jeg hadde, for å si som sant er, ikke filla peiling på hva problemet kunne være, jeg kunne ikke engang navnet på de sentrale komponentene under panseret og var fullstendig uvitende om hvilke oppgaver de utførte. For meg var forgasser og coil tegn uten referanser.

Vel hjemme blandet jeg en kraftig pjolter. Jeg bodde jo alene nå, og kunne gjøre som jeg ville. Likevel pleide jeg ikke å drikke før middag – i grunnen var det sjelden jeg drakk noe særlig etter middag også, for å være ærlig. Siden jeg hadde gjort meg avhengig av å arbeide på kveldstid iallfall fem kvelder i uken, begrenset alkoholinntaket seg selv, som det het der oppe. Over whiskyglasset begynte mønsteret å ta form. Jeg hadde aldri forsket på teknologi, men temaet hadde interessert meg i mange år. Takket være de skrinne mulighetene Universitetet kunne tilby den virkelig frie forskningen... nåvel, jeg skal ikke si mer, det angår ingen lenger hva jeg måtte

mene om universitetene, jeg er en gal mann nå, en outsider, en sprukket verkebyll, en detonert bombe. Nå innså jeg hvilket forhold jeg hadde til teknologien. Selvfølgelig forsto jeg lite av den. Mer avanserte redskaper enn spade og rive kunne jeg sjelden begripe funksjoneringen av. Jeg hadde aldri så mye som tatt et grunnkurs i BASIC, langt mindre forsøkt å sette meg inn i de integrerte kretsenes mystikk. En del begreper kunne jeg saktens; hovedkort, RAM, CPU, prosessorhastighet, multitasking, seriell port. Men jeg var prisgitt teknologenes sjamanisme, jeg befant meg under deres *magic spell*. Det eneste jeg kunne, var å bruke teknologien. Jeg var en habil – om ikke fremragende – bilist, god med gir og blinklys, men jeg var bare med nød og neppe i stand til å bruke verktøykasse på boks og å etterfylle spylevæske; jeg var en middels avansert tekstbehandler, målrettet vebbruker og effektiv epostkorrespondent, en kompetent telefonbruker, en kløpper til å skru på varmeovnen når det lakket og led, en samvittighetsfull skifter av lyspærer og en effektiv bruker av engangslightere. Hadde jeg blitt overlatt til meg selv på Robinsons øy, ville jeg ikke engang ha klart å produsere en penn og et stykke papir. Du er sårbar, sa jeg til meg selv. Høyt. Etter den andre pjolteren nikket jeg megetsigende til askebeget og sa: Du er faen så sårbar.

Jeg gikk på do. Dorullholderen hadde lenge vært i ferd med å løsne slik at stangen som holdt dorullen på plass falt ned, naturligvis sammen med selve rullen, hver gang man trakk i papiret for å rive løs et par tørk. Jeg forsto såpass som at jeg ikke kunne reparere den selv – holderen var festet på en sinnrik måte langt inne i den flisbelagte badeveggen – og jeg ante ikke engang hva slags håndverker jeg kunne kalle inn for å bistå meg. Nå besluttet jeg å forsone meg med situasjonen, og dorullen fikk fra og med dette øyeblikket sitt faste tilholdssted oppå toalettet, like til venstre for spyleknappen. Riktignok måtte jeg vri meg i en litt ubehagelig stilling hver gang jeg skulle gripe den, men all den tid ryggen fungerte som den skulle, så jeg ikke det som et uoverkommelig problem. Dessuten reiste jeg meg når jeg var ferdig, med dorullen i

venstre hånd, og snudde meg stående, uten å belaste ryggen, for å sette den tilbake på plass.

Under den fjerde whiskyen trakk jeg linjen fra mitt hjelpeløse forhold til teknologi over mot andre livsområder. Jeg var en fisk som sprellet i garnet uten å ane noe om maskevidden, en marionett som ikke hadde den fjerneste forestilling om hvem som holdt i strengene, en boktrykker som ikke hadde lært å lese. Det eneste bevisste, frie og konsekvensrike valget jeg kunne huske å ha gjort, var å gifte meg – skilsmissen var det henne som ordnet med. Nå humret jeg kynisk over paradokset. Her hadde jeg et av de presumptivt frieste yrkene i verden – jeg var forsker og lærer uten stemplingsur og timelister, statsansatt på livstid – og var i ferd med å bryte sammen over min egen ufrihet.

Jeg hadde følt meg i utakt mange ganger tidligere, Som oftest bare i lynraske glimt, men nok til at jeg merket tomheten, mørket, avgrunnen under meg. En gang for noen år siden hadde jeg reist meg og stormet ut av Burger King på Majorstua, noe nærmere sammenbruddet hadde jeg faktisk ikke befunnet meg. Det var vinteren 1997 om jeg ikke husker feil, idet jeg, midt under et større burgermåltid – en stor double whopper-meny, for å være presis – satt og leste den i og for seg ikke uinteressante artikkelen "Ikke gøy å bli kalt trekuk" i byens radikale dagsavis (en tekst som forresten var trykt vis-à-vis en notis om at verdens tre rikeste menn disponerte over like mye penger som de 48 fattigste landene), at jeg kjente kvalmen og leden bølge opp i meg. Hele verden var blitt flat og trist, mediene var proppfulle av svar på spørsmål det aldri ville falle et forstandig menneske inn å stille, jeg ønsket meg to hundre år tilbake i tiden, jeg var på vei til å bli nok en patetisk og reaksjonær eskapist. I mangel av noe bedre handlingsalternativ, lot jeg det halvspiste

burgermåltidet og avisen ligge, og gikk hjem til noe hylende gitarmusikk jeg hadde liggende for påkommende tilfeller. Anfallet gikk over.

Denne gangen var det alvor. Før jeg hadde tømt den femte whiskyen, innså jeg at nå var det ingen vei tilbake. Jeg bodde i et hus der en trapp forbandt første og annen etasje. Den knirket, og knirkingen var langsomt blitt verre med årene. Hva gjør man med en knirkende trapp? Jeg hadde bare de aller vageste anelser om selve årsakene til knirkingen, og kapitulerte fullstendig når det gjaldt mulige botemidler. For man kunne ikke smøre en trapp? Så husket jeg at macen min nylig hadde slått seg vrang. Den hadde begynt å oppføre seg irrasjonelt. Du kan ikke mene at en datamaskin skal være rasjonell, vil enkelte kanskje innvende, men det er faktisk det eneste man kan forvente at den skal være. Den skal ikke plutselig bryte veibforbindelsen, henge seg opp, protestere mot å utføre kurante kommandoer, sende ut uforståelige feilmeldinger når alt egentlig er som det skal, påstå at det ikke er mer ledig hukommelse når det beviselig er det, insistere på at den ikke finner printerens og at Jaz-stasjonen er tom når man nettopp har matet inn en disk. Jeg godtar det ganske enkelt ikke. Og likevel hadde jeg ikke annet valg enn å godsnakke med den.

Jeg var ikke i stand til verken å få vindusviskeren til å virke, reparere dorullholderen, diagnostisere trappeknirkingen eller snakke macen til rette. Jeg betraktet whiskyglasset og klirret prøvende med isbitene. Hvordan virker en dypfryser? tenkte jeg, og deretter: Hvordan produseres whisky? Hva kommer det av at bygg kan bli til sterk alkohol? Eller for den saks skyld svak alkohol? Jeg hadde hørt om gjærsoppen, men visste lite eller ingenting om hvordan den virket. Som jeg satt der og langsomt ble full og døs, skylte innsikten inn, som surklende dønninger mot en gjørmete strand, om at jeg ikke forstod det dugg av mine store og små relasjoner til verden utenfor, dette finmaskede nettverket av redskaper og trege ting som jeg betjente meg

av daglig. Det eneste redskapet jeg hadde forstand på, var språket. Kanskje var det derfor så mange av mine kolleger forsøkte å oversette all forskning til semiotisk analyse, for å trekke det som for dem var uforståelig – det vil si alt eller nesten alt – inn i sin egen peisvarme. Selv var jeg ikke i humør til slikt. Jeg ville enten være i stand til å reparere vindusviskerne selv, eller slutte å bruke dem. Vindusviskerdiskursen, subsidiært det diskursive felt som omga min avmaktsfølelse overfor vindusviskerne, hadde jeg ikke anledning til å interessere meg for.

Det var da jeg begynte å rense hodet – en prosess som varte så lenge, og viste seg å være så konsekvensrik, at jeg til slutt ville ha blitt innlagt på initiativ fra mine barn om jeg ikke hadde stukket av med pengene mine.

Stoler og bord kunne jeg fortsette å bruke, dem forsto jeg meg usedvanlig godt på. Det samme gjaldt kaffe, te og tobakk; ingen mysterier med hensyn til deres fremkomst og virkemåte. I en trengt situasjon skulle jeg ha klart å dyrke og tørke blader og bønner selv.

I de kommende ukene fikk jeg god tid ettersom jeg forlot min stilling på dagen, og tilbrakte en ukes tid med å skaffe meg grundige kunnskaper om gjæring og alkoholdestillering. Det var langt enklere enn jeg hadde fryktet. Gjærsoppen viste seg å være en katalysator som hjalp stivelsen i druer, poteter, bygg og andre stivelsesrike jordbruksprodukter med å konverteres til sukker og alkohol. Spritproduksjon, som merkelig nok ikke ble funnet opp før i middelalderen og ingen andre steder enn i Europa, var ikke bare mulig men dertil såre enkelt hvis man var klar over at alkohol fordamper ved 78,5 grader, mens vann fordamper ved 100 grader. Hadde jeg kjent noen som drev med hjemmebrenning, kunne jeg ha spart meg bekymringen. Dermed kunne jeg begynne å drikke igjen.

Umiddelbart etter at dette mysteriet var oppklart, måtte jeg lese meg opp på elektrisitetens mysterier. Dette temaet forekom meg å være komplisert men ikke uforståelig – men det var heller ikke helt tilfredsstillende å lese om dette emnet, for det virket som om mange av pionérene visste hva de skulle bruke elektrisiteten til uten å forstå hva den var, de var instrumentalister av verste sort, mange av dem angelsaksere naturligvis, fra Franklin og utover. Deretter leste jeg om industriell papirproduksjon og trykkteteknikker – noe som var forbløffende enkelt, iallfall på et grunnleggende og elementært plan – før jeg ga meg i kast med tyngre emner som elektriske forsterkere, digital og analog lydinnspilling og laserhoders sekvensielle lesning av musikk på CD; og derigjennom ble jeg overbevist om at vinylplaten var lydmessig overlegen, samtidig som jeg langsomt og prøvende kunne ta i bruk stereoanlegget igjen. Jeg lærte meg enkle håndverksteknikker og reparerte den knirkende trappen (men ikke dorullholderen) med slegge og hjemmehøvlede kiler av hardtre, produserte egen kompost til neste års sukkererter, og fremstilte for ordens skyld en liten glassrute i garasjen av sand, kalksten og natriumkarbonat. Det ville ha tilfredsstillt meg mer å lage glass bare av sand, men jeg oppdaget raskt at det ville være umulig for meg å få høy nok temperatur, altså 1700 grader Celsius, med den enkle teknologien jeg kontrollerte.

Samvittigheten, denne protestantiske dyd, og min generelle velvilje overfor mine mindre heldig stilte medmennesker medførte at jeg etter en stund ga meg til å svare på henvendelsene som i mitt fravær hadde hopet seg opp på filtjeneren og i posthyllen. Jeg klarte å overtale en av våre administrativt ansatte til å ta en pause fra sitt rapporteringsarbeid og gjøre meg en tjeneste – det følte nesten som i urtiden, da det fantes sekretærer på universitetet – nemlig å skrive ut eposten min slik at jeg slapp å ødelegge den konsistente strukturen jeg var i ferd med å bygge opp omkring livet mitt. Så svarte jeg på posten analogt, med manuell skrivemaskin – velsignede enkle innretning! – men da opplevde jeg at det var blitt umulig for meg å

korrespondere i noen annen sjanger enn epostens abrupte, stenografiske språk. Slik, for eksempel:

>Dear Jim,

>As I am currently undergoing a major dry-cleaning of the insides of my

>head, I apologise for not having responded to your request earlier, and I

>am afraid you shall be disappointed – or at least moderately surprised –

>to learn presently that I am leaving the closed circuits of academic one-

>upmanship. If you should ever pass through town again, do give me a ring

>and I would be delighted to discuss the weather or anything non-academic

>over a pint.

>Yours,

>K.

Eller slik:

>Kjære redaksjon,

>Ettersom hodet mitt nettopp er blitt frysetørret, kan jeg nok dessverre

>ikke fungere som konsulent på dette – sikkert prisverdige –

>artikkelmanuset til _Tidsskrift for Den norske poststrukturalistiske

>forening_. Jeg beklager, og ønsker dere lykke til med både tidsskriftet og

>deres øvrige aktiviteter, hva de enn måtte bestå i. Ærbødigst, K.

En kolikk som rammer samtlige hjernevinninger, kalte Musil denne tilstanden. Men jeg var, takk og lov, fremdeles desperat og i full gang med å overvinne min handlingslammelse. Jeg hadde vært oppriktig glad i datamaskiner, og begynte så

smått å leke med tanken på at jeg kanskje skulle bruke dem igjen – ikke minst fordi forskningen hadde vist at man leser 25 prosent langsommere på skjerm enn på papir. Så jeg kjøpte et par grunnbøker og begynte å lese. Det er åtte bits i en byte, og bytes måles i ufullkomne metriske enheter – 1024 bytes er en kilobyte, 1024000 bytes er en megabyte, og så videre. Utviklingen av mikrodatamaskinene ble fysisk mulig fordi transistorene, som ble funnet opp først etter annen verdenskrig, ble mindre utover på sekstitallet. Babbages analytiske maskin fra midten av 1800-tallet var en avansert analog datamaskin som aldri ble ferdigbygget fordi datidens ingeniører ikke klarte å innfri tegningenes krav til presisjon, eller fordi Babbage ikke hadde råd, kildene er uklare på dette punktet. Sentralenheten, CPU'en, utgjøres av kontrollenheten og den aritmetisk-logiske enheten. Cache er tregere enn primærminne, virtuelt minne er en del av harddisken. Harddisker virker etter noen av de samme prinsippene som lydbånd. Et operativsystem er ikke det samme som et skall – Windows er et skall utenpå MS-DOS, MacOS et ekte operativsystem. Busshastigheten er en flaskehals som prosessorhastigheten i praksis bremses av. Det er ingen grunn til å si database, og ingen vet med sikkerhet hvorfor det meningsløse trykket, der tredje stavelse trekkes ut til dobbel lengde, har festet seg i norsk uttale.

Så leste jeg om Fortran og Pascal, om World Wide Web, asynkrone overføringsprotokoller og fiberoptikk, noe som uvegerlig førte meg over i en studie av radiosignaler og alminnelig telefoni, før jeg oppdaget at jeg ennå ikke hadde den fjerneste idé om hvordan en dataskjerm virket, og at jeg strengt tatt måtte skjønne hvordan høynivåspråkene ble kompilert til maskinkode for å forstå nøyaktig, og ikke bare på et abstrakt plan, hvordan maskinene utførte kommandoene. Det var omtrent på det tidspunktet at jeg opplevde et snev av en *information overflow* som var nettopp av den typen min planlagte nullstilling var ment å forebygge. Da jeg kom meg igjen, la jeg bøkene om datamaskiner til side, bestemte meg for å fungere datafritt en stund til, og konsentrerte meg om å forstå telefoni og radio i stedet.

Det var mens jeg arbeidet med min forståelse av datateknologi at Bent og Katja for første gang antydte at jeg burde legge meg inn "til observasjon". Det var nok godt ment. På en måte. De ville slippe bryderiet med en halvgal far selv, og som gode norskinger tenkte de umiddelbart på Staten som avlastningskilde. Og jeg må innrømme at jeg kanskje overdrev en smule da jeg en liten anelse hissig spurte Katja hvordan fibrene i den nye blusen hennes var vevet og av hvilket materiale, og da jeg samme kveld nektet Bent et glass rødvin før han kunne gjøre rede for grunntrekkene i produksjonen av vinen, korken og glasset.

Ganske kort etter at jeg sluttet, innså jeg at det hadde sin pris å ikke akseptere noe før det var forstått, spesielt fordi jeg var nødt til å økonomisere med informasjonsinputen for å unngå et nytt semantisk kollaps. Ta regnbuen, for eksempel. Jeg nektet meg selv å betrakte en regnbue – et av de få naturfenomenene jeg virkelig har vært glad i – før jeg visste nøyaktig hvordan lysbrytningen frembrakte den i solregn. Eller ta kniv og gaffel. Jeg ville være sikker på at jeg forsto grunnprinsippene for metallproduksjon før jeg brukte disse redskapene igjen. Heldigvis var det fort gjort, denne teknologien er like enkel, og følger de samme generelle prinsippene, som produksjon av glass og alkohol. Jeg har alltid hatet den industrielle matproduksjonen som gjør mat billig i kjedebutikkene, og det var ikke noe offer å skulle handle i torvboder hvor det bare var et par ledd mellom produsent og forbruker. Jeg fant snart frem til selgere som hadde et direkte forhold til produksjonen og som kunne redegjøre for bruk av gjødsel og sprøytemidler. Misforstå ikke – jeg interesserte meg ikke det spøtt for min egen helse, men jeg insisterte på å få vite mest mulig om tilblivelsesprosessen til tingene jeg forholdt meg til. Alt jeg ikke forsto, overså jeg etter beste evne. Da jeg flyttet til Danmark, tok jeg derfor båt og ikke fly. Jeg hadde bodd i København et halvt år da jeg kjøpte radio, i ett år da jeg installerte telefon. Det gikk fint. Jeg savnet ikke universitetet et øyeblikk.

Noen har det omvendt. Jeg hadde en student som led av et langt fremskredent Georges Perec-syndrom. Han var kanskje til nød i stand til å skrive en vanlig setning, men i så fall ville han være nødt til å gjøre det baklengs med venstre hånd og bind foran øynene. Selv de enkleste poenger måtte han snirkle seg frem til ved hjelp av Derrida og Deleuze. Med sine ubendige intellektuelle manierismer klarte han nesten å omvende meg til sunt bondevett og intellektuell populisme, men med de fleste studenter var problemet det motsatte; de ante ikke hvordan de skulle gå frem for å utvikle et komplekst resonnement, og de skjønnte heller ikke poenget med å gjøre noe slikt. De ville vite hva de kunne "bruke" dette studiet til. Ifølge Neil Postman hadde min tids studenter sluttet å bruke ordet "fordi". Min lokale Perec brukte det heller ikke, men det skyldtes bare at han ikke gadd. Han hadde like mange mellomrom å fylle som meg, men han gjorde det ved å skrive nitti siders brev om danske kommaregler sett i lys av Prag-skolen og de norske, ikke ved å tømme seg på min måte. Hva han gjorde etter at jeg forsvant, aner jeg ikke. Kanskje han endte som gartner, han hadde fine, lange fingre, god rygg og en utmerket estetisk dømmekraft.

De fleste mennesker kommer aldri opp i disse problemene, derfor hadde jeg en godhet for den unge Perec-gestalten. De andre trekker på skuldrene mentalt hver gang de kommer over et paradoks, eller de sier "Ja, men er det pensum, da?" i et bornert tonefall, for så å kjøre tankegangen og handlingsbanene inn i de vante skinnene igjen. "De *leser* så mye, vettu. Se bare på alle bøkene i bokhyllene deres!" Ha ha, de leser forsvinnende lite, og det meste er av det forutsigbare slaget, formeltekster som følger kulturens skinner trofast og søvndyssende. Ikke til å undres over at så få kollapser mentalt under tyngden av vår tids kompleksitet. Alt komplekst fremstår som uforståelige abstraksjoner, helt til man konkretiserer dem ved å påpeke at hvis en ungdom jobber som vaskehjelp i helgene hos Rimi-Hagen, må han arbeide i 340 år for å få råd til en fin galopphest. Da sier de kanskje "Hva byr du meg?" eller "Det er det verste jeg har hørt", og så går de videre. Eller hvis du påpeker at førti

tusen barn dør av sult og mangelsykdommer hver dag, eller at Microsoft Windows nå er installert på ni hundre millioner datamaskiner verden over, eller hvis du sier til den naturvitserske typen at Darwin bare delvis hadde rett. De fleste lar seg ikke vippe av pinnen, de er for late. Slike som oss, vi lar oss vippe av pinnen, det vil si, vi søker hele livet etter mønstre og sammenhenger. Jeg liker å tenke at det var derfor universitetet og den akademiske industrien ble for trange for meg. Nå skal jeg endelig oppnå distanse og tomhet, jeg skal bli gammel igjen, ikke barn.

Jeg hadde en elskerinne et år etter at jeg ble skilt. Etter en stund orket hun ikke mer. Hun klarte ikke å være sammen med en mann som levde mer i hodet enn i kroppen. Jeg likte å lytte til musikk, men har alltid hatet å danse. "Ser du inn i et kraftig makroskop, ser du omtrent det samme som i et like kraftig mikroskop," sa jeg til henne en kveld mens vi så på stjernene. "Jeg er ikke kommet hit for å gå på forelesning," svarte hun surt og snudde seg bort, hun hadde vel bestilt en kjærlighetserklæring av den typen man bivåner nøyaktig midtveis i alle nordamerikanske filmer. Hun så seg vel som Hollywood-skuespillerinne fordi det ga henne en følelse av å være virkelig. Jeg var glad til da hun ikke gadd mer. Hun var jo faen ikke interessert i det jeg kunne, bare i det jeg ikke kunne, hun var bare ute etter å vulgarisere meg ytterligere.

Jeg går og driter igjen i det hydrauliske avlukket bak i flyet. Denne gangen er resultatet bedre enn i formiddag. To lange, perfekte avføringspølser, mellombrune, faste og glinsende, jevne i fasongen, ikke påfallende luktsterke. Jeg er fornøyd med meg selv nå, hvem skulle tro at min fordøyelse var så uklanderlig, min usunne livsstil tatt i betraktning? Jeg må ha det bra for tiden. Meningen med livet ligger i de små ting, sier Elizabeth Clare Prophet, eller Clear Profit, som de ekte kaller henne, men det er langt fra bare amerikanske kitschtenkere som havner der til slutt, det gjør også

seriøse mennesker etter å ha arbeidet seg gjennom den mest svimlende kompleksitet. Kant endte omtrent der da han skrev sitt vakre essay om den evige fred, det var da de avskrev ham som en senil og bablende gamling. Marx døde før han ble gammel og klok nok, og Nietzsche var permanent gal før han fylte femti. Aldous Huxley, som både skrev den viktigste dystopien og den mest gripende utopien i det tyvende århundre, som spiste LSD og leste om zen, sa like før han døde at hvis vi bare kunne være litt snillere mot hverandre, ville mye falle på plass. Senil? Jeg tviler. Arne Næss konkluderte med det samme etter en livslang reise i filosofien, meningen ligger i de små ting. Det var et slags svar til den alt annet enn mindre kloke Peter Wessel Zapffe, som inntil sin død insisterte på at livet er meningsløst. Zapffe fikk jo et annet svar av Herman "Happiness is for the pigs" Tønnesen, som innvendte at livet *ikke engang var meningsløst*. Vi er dødsdømt fra det øyeblikk vi blir unnfanget, vi vandrer på jorden som seks milliarder døgnfluer og har ikke annet å glede oss til enn en kald og ensom død. Hans Høyhet Dalai Lama har visst dette i flere liv allerede, og han har ikke engang grunnfag. Pengemenneskene, de kjøper fotballbaner og helikoptre og kjøper raske båter til de går lei, men hva gjør de da? What are you doing after the orgy? Den som har flest prylar når han dör, har vunnet, sto det på en T-skjorte jeg kom over på Arlanda. Stakkars mennesker, hva vet de om lykken? Hva vet jeg om lykken? Kanskje ikke veldig mye mer, men iallfall tilstrekkelig mye mindre til at min nedlatende holdning er berettiget. Jeg skal nok jekke meg ned før fjellene i Himachal Pradesh. Rødvin, takk, Bourdeaux, og en pose salte peanøtter. <Save>